

Beehazáa Ił Ch'et'aah

[preamble]

Kót'éego Haz'aah: Baá akohwiindzingo éí ílįgo adaanisjikéesgo nihiisíłá. Áadóó aheelt'éego dóó bee nihá'ahoot'i'ígíí doo handit'áago. Bíla' ashdlá'ii éí t'áá' áłtsoni bée hółdзіłgo beehwiidoo'aal t'áá níík'eh dóó aheelt'éego bee ahaanitsáhakeesgo éí bee ahihodíne'enah nahasdzaan bikáagí.

Kót'éego Haz'aah: Diné doo ílįgo baa nitsahakeesgo adeesdee' éí biniinaa t'áá na'níle'dii ábi'dil'í. Biniinaa diné bini' dazlı́' dóó nahasdzáán t'áá níít'éé bíla' bee hideeznáá ashdlá'ii t'áá biniik'eh hadeesdzih nízingo bee bá haz'áa doo dóó yoodłánígíí dóó doo yináldzidgo dóó doo bini' si'áago t'áá áłtsoni ni'hookáá' dine'é aláahdi bee ba'akohwiidzin doo.

Kót'éego Haz'aah: Tsí'dó doo t'áágéedda bíla' ashdlá'ii' ách'aa' hadeesdzih nizingo t'ádoo le'é bee bidiljishgo biniinaa éí bíla' ashdlá'ii t'áá áłtsoni bee baahoochį'go beehazáanii bá alyaa.

Kót'éego Haz'aah: Tsída aláahdi ach'įhol'į k'é wolyé hígíí dine ałaa at'éhígíí kéyah yee da'ahootą doo biniiyé.

Kót'éego Haz'aah: Bíla' ashdlá'ii kéyah dahnidahaaz'áago yee da'ahótą'ígíí yik'éhgo deiylmíishígíí yee háadaashzíh bíla' ashdlá'ii bee baa ákohwiiniidzinígíí binahjį' bíla' ashdlá'ii ílįgo baanitsínáhoodeeskééz. Diné dóó sáanii t'áá łá'í nízínigo aheelt'éego bá adahazł'į éé bina;hjį' diné beeina' náás nooséel dóó iiná yá'át'éehii néididooléelgo bá bichą' hwíidóone'.

Kót'éego Haz'aah: Kéyah yá nídaazínígíí yee ádáhadaasdžíh kodóó nídidoolyéel ahił nideilnishgo kéyah nidahaz'áago yee do'ahóótą'ígíí bił náhasdzáán t'áá níít'éé bidine'é yee hodísin doo. Bíla' ashdlá'ii bee baa hóch'į'ígíí doo t'áá bí bini' k'ehgo hiinánánígíí.

Kót'éego Haz'aah: T'áá áłtsoni yaa akonídzin díí bee baa hóch'į'ígíí dóó t'áá yíník'eh iináago áláah áníłtsohgo baa nitsá'hákeesgo binahjį' baa ákohwiinidzinígíí bee ha'oodzíh.

K'ad Kót'e Áłah' Azlı́'ígíí Yee Ák'ihadaasdží

Díí nahasdzáán bee bá ha'adziih bíla' ashdlá'ii bee baa hóch'į'ígíí bik'ehgo ó'ool'íłdoo biniiyé, bíla' ashdlá'ii t'áá áłtso bá áté dóó kéyah t'áá áté sinilígíí bá'at'é, t'aaló'ijinízínigo dóó bíla ashdlá'ii ninánıl'áajį' ádíyółta' dooleel díí ha'oodzii'ígíí. Bíla' ashdlá'ii áłahjį' bini'níłíidoo dóó yee náásgóo anootįłdoo. Áadóó bee ó'hoo'aahdoo nee'ni'jį' bee hodíłzindoo díí bee'aahóch'į'ígíí dóó yíník'ehgo bee náás 'iiná yidiłdoo díí kéyah haz'áadoo dóó tówónanígóó be hółdzildoo t'áá áłtsohjigo dóó bik'eh 'ééhozin doo dóó dilyindoo naat'áanii kéyah yándaazínígíí bitahgo aadóó diné yił kééhat'įńii yásizínígíí bił haz'áajį.

Łáa'ii Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Bíla'ashdlá'ii t'áá áłtsoh yíník'ehgo bidizhchįh dóó aheelt'éego ílįgo bee baahóch'į'. Eíí hání' dóó hánítshakees hwiilhaasya' eíí binahjį' ahidiníłnáhgo álíleek'ehgo k'é bee ahił niidlį.

Naaki Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é beeháhaz'á' haahóchi'go dóó yíní'ehgo nijigháo kodóó bee hoo'a'ígíí bik'ehgo t'áadoo bee' ał'áá'át'éhégoó. Jó díí dóone'é idlínígíí, hakágí anoolnínígíí, asdzání dóó diné idlínígíí dóó nihizaad áádóó nihe'oodla' áádóó nihiwááshindoon baa nitsiikeesígíí áádóó bee ndahsiidzinígíí, dóó nihikéyah dóó nihi'dizhchííhjí' bee nihaahóchi'.

Kodóó nasgóó doohaadeet'éégodah bee ahantsiikeesda dooléeł nihiwááshindoon át'éhágíí dóó nihił haz'ánígíí doodaii' tówánánígóó kéyah adahoot'éhígíí doodaii' kéyah nijigháádéé' azaáshíí t'áasahdii biłhaz'áandi, áádóó nanáła'bigó bikáá' kéhojit'íígo azháshíí doo t'áá bi adahnahat'áada ndi doodaii' t'ááhó adahnahwiijit'áhígíí t'áábi'oh ndi.

Táá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é bee háhaz'á iiná'ázhdoolííłgo áádóó 'aldó t'áá yíní k'ehgo hołdzilgo hołhaz'áadoo.

Díí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Ła'dah éí doo naalteeh'é dooleełda dóó dooháida yá naal a'í dooleeł da dóó doo naalteh'é adoolniilgo doo bee haz'áada.

Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá heíida éí doo atídoolnííłda áádóó 'aldó' doo t'áá na'níle'dii diné doo idlíígo baa tsehodidookosda.

Hastáá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsi'dí T'áá ájít'e há bee haaz'á haa'akowhiindzingo t'áá ałtsohjí' bíla'ashdla'ii jílíígo bee haz'ánii yeehas'á.

Tsosts'id Góne' Yisdzohígíí

Tsi'dí t'áá ájít'e ahejíłt'é bee haz'aanii binahjí' dóó doo ho'doolch'ííh da dooleeł aheełt'éego haahóchi' bee haz'ánii binahjí' t'áá ajíłtsoh éí hak'ésti' haahóchi'go binahjí doo hodoolch'íí da díí doo bił adodzih da. Kwe'é bee ha'oodzihígíí doo ooch'ííd habizhdiyool łaał da.

Tseebíí Góne' Yisdzohígíí

Tsi'dí t'áá ajíłtsoh bee háhaz'á t'áa doole'é há hasht'e doolnííłgo wááshindoon áájí yá 'ééhósinígíí ákót'éego bee haz'ánii bee há'ahoot'í' yéé biłasziho.

Náhást'éí Góne' Yisdzohígíí

T'áá háida éí biniinaanii ádingo doo bi'didool tsoołda dóó doo yah'adoolt'eeł da dóó doo ch'i dinóol cheeł da.

Neeznáá Góne' Yisdzohígíí

T'áá ajíłtsoh bee há'ahóót'í' t'áá aheeł t'éego diné binááł há baahwinit'íígo doo háájída ach'íhjí nilíígíí binááł éí há yaa nídáast'íígo yee nidahodoo'ááł bee há ahoot'ígíí dóó bee hóholnígíí dóó ha'át'ííshíí awáalyahjí bee hak'ehást'ahígíí.

Ła' Ts'ádah Góne' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá' ajíłtsoh hak'ihodiit'ánígíí doo ajit'íígo hanítsáhákees nléí bee has'ánii bee

hahwinist'iin doo indah t'ád' aaníí' ájít'íígo beehwééhozingo bee ach'aah hazhdoodzihígíí áłtso ájílílaago.

T'ád háiidah doo t'ád'anííájít'íígo bee hak'iho doot'ah da doo ájít'íígo. T'ád doo ajiit'íígo bee hak'éhest'ahgo kéyah t'ád nahwiiz'ándéé' dóo tówonanidí bibeehazánii k'izhníti' ho'di'níigo áhoodzaa yéédaá'. Áádóo áldó' bee haz'ánii yee nihodoo'áaígíí doo biláahgo yee há ni'hodoo'áał da.

Naakits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád héiida bił haz'ánígíí bá' áłchínííní dah bighan dah doo háii t'áaodah éíí baa t'íí'doodáałdah. T'ád ajiłtsoh bee haz'áanii bik'ehgo bee háhóchí.

Taa'ts'adah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád ajiłtoh éí t'ád hozhnizingóo nijigháago dóo haghan azhoolííłgo bee há hazá.

T'ád ajiłtsoh éí kéyah bii' hájinéehgo bee há hazá áádóo t'ád hohakéyah bíí' yah'aníjineehgo áldó' beeháhazá.

Díí'ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád ajiłtsoh náánałahjí kéyah biish dínóochéelgo doo atihodoonííłgo bee há hazá.

Ákondi díí béehazáanii éí doo choidoo'íí da awáalyahji naazt'i'ígíí bik'eezhoochéelgo. Áádóo áldó' kéyah t'aasi'áándéé' beehazáanii bíłiisihgo éí doo choii' doo'íílda.

Ashdla'ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád ajiłtsoh doone'é jílínígíí bee háhaz'á.

Héíídah éíí dóone'é nilínígíí doo baah doot'íílda.

Hastaats'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Diné dóo sánii neeyánígíí ádóone'é nilígíí dóo be'oodla' éíí doo bich'áahgo adooyehgo báhazá. Áłts'áájí aheelt'éego áhé'eskeh beehaz'áanii bik'ésti' áádóo ba'áłchíní hoodooleelgo bee báhazá áádóo áłts'á'ít'aashgo bee bá ahoot'í'.

Ahidii' aashígíí áłts'áájí t'áábiniik'ehgo áłhaadoot'ash.

Hooghan hazáádoo éí iiná hadahaazt'i' dinétahjí dóo beehazáanii baanchí.

Tsosts'idts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád ájílłtsoh kéyah t'ád adiighahágó hweehodooleełgo bee háhaz'á doodaii' díkwíjílłt'égodah kéyah dajótá'go beeháhaz'á.

Héíídah éí t'ádadoo biniinaanígó kéyah doo bighah doot'áał dah.

Tseebííts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'ád ájílłtsoh bee ba'ahóót'i' t'ád hó adahnahojit'áago dóo nitsijikeesgo dóo hwe'oodla' hólóogo díí bee há'ahoot'i'ígíí naanáłahjí' hwe'oodla'ígíí bee'izhdidoo'gáałgo bee haz'á. Dinétahjí hwe'oodla'ígíí bee hwééhozín doo áádóo bee nazhnitin doo. Áádóo áldó' áájí bá hozhdísín doo.

Nahast'éits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh t'áadoole'é baa ntsíjikeesgo bee hazdoodzihgo bee háhaz'á. Díí baa ntsíjikeesígíí éí héidah doo háni' iidoolíílda. Áádóó bikah nazhnitáago dóó nízhdíiláago bee hadeesdzih jinizingo béesh halne'é, naalkidídah doodaii' naaltsoos biyi'jǫ́ bee hazdoodzihgo bee háhaz'á.

Naadíin Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh ałah nijídleehgo dóó áłhíłdajidlǫ́go bee háhaz'á.

T'áá héidah éí doo íinízingo doo atah doolt'eeldah.

Naadiin Ła' Góne' Biyi' Yisdohígíí

T'áá ajiłtsoh bee há'ahóót'ǫ́ hakéyah biwááshindoon atahjílǫ́go doodaii' naat'ánii ninádaji'niłgo.

T'áá ajiłtsoh aheelt'éego há'ahóót'i' hakáh ana'áw'o' dooleel hakéyah bi'yi'di.

Diné áyisǫ́ beebóholnííh biwááshindoon yee yáhwíidool'aałígíí. Díí bee ho'a'ígíí bee hadoodzih dóó t'áá bá náhoo'aa góne' éí aná'á'ah dooleel. Áádóó t'áá ałtsoh aheelt'éego ánída'ji'ah dooleel t'aadoo ła' bíł íishjáná ájósiní áádóó t'aahójinízingo ánáji'ah doo.

Naadiin Naakí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh diné bitah jíłínígíí bee há ahóót'ǫ́ bee haa'ahayáa dooleelígíí díí t'áá át'é kéyah dahsi'ánígíí doo nahasdzáán yee áłkáh ánájahígíí bá bóhoneedzánígíí há'at'íishǫ́ bee hólonígíí yee adoolwoł béeso dah, áádóó bee a'dooníłígíí binahjǫ́ yee íłǫ́go ádaantsíkees dooleel t'áá bí sizínígíí yee hádidoo'nííł.

Naadiin Táá' Góné Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh ndazhdoolnishgo bee hahaz'á, t'áá hó naanish jinízínígíí, t'áá hó naanish hoł yá'át'éehéígíí díí naanish adinígíí bits'aqá áhát'ǫ́.

T'áá ajiłtsho t'áadoo ho'dool chi'ǫ́dǫ́ aheelt'éego hach'ǫ́nǫ́ni'iiłyéedoo naanishígíí bíłghahgo.

T'áá ajiłtsoh ndajilnishígíí bee há ahoot'i beelt'eego hach'ǫ́ ni'iiły'éego binahji' t'ááhó dóó há áłchini yee hinádooo bíłd' ashdlá'ii baqah ilinígí' át'áo áádóó bi'óhjinéelánígíí há biidoot'ááł áhót'éédáqá diné bee bíkáh aná'áw'o' adéé'.

T'áá ajiłtsoh éí bee há ahóót'i' naanish yee da'ahótǫ́'ígíí atah hazhdidooliiłgo dóó bee atah jidooghááłgo t'ááhó jizinígíí bee adaa'áhojilyáqá doo biniyé.

Naadiin Díí' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh bee há ahóót'i' haazhdoolyǫ́hgo dóó níík'eh njigháadoo áádóó naanish ahee'iikeedígíí bee ha'hazáánígíí át'áo nijíłnishdoo dóó ła' ajíłdah doo na'anishgo bee hoo' aahgo t'áá biniyé hach'ǫ́ azłáadooleel.

Naadiin Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiltsoh bee há ahóót'i' bik'ehgo' iiná azhdoolííłígíí t'áá hó hats'íís yineelánígíí dóó ha'áłchini t'áá hooltǫ́go. Jó éí ch'iyáán lá, éé' lá, hooghan lá, dóó azee' ál'ǫ́jǫ́ bee aa'áháyanígíí lá dóó diné bee bíka'ánawo' déé' áádóó bee há ahoot'i' háadidah naanish ásdiingo nát'aqá bee aa' áháyanígíí t'áá hólóodoo, azháshǫ́jǫ́ dajitsaah ndi dóó

hach'i'anáhoot'i' ndi, bił hijiinánanii haq 'ádin sil'ígoda áádóó sá jizhl'igo doodaii' hwe'iina' bi'oh sil'igo t'áadoole'é bits'áádoo t'áa hó hwe'iina' doo bee hóhóln'ih da sil'igo dah.

Amá jil'igo dóó áłchíní jil'igo bee há ahoot'i' haa' ahayaádoo áádóó háká ana'áwo'doo. Áłchíní t'áa ajiłtsoh bimá dóó bizhé'é aheeskéego bi'dizhchínígíí doodaii' bimá dóó bizhé'é doo aheeskéego bi'dzhchínígíí da t'áa ajiłtsoh éí dinétahgí haa hastihgo bee ák'i hozhdoodl'íí.

Naadiin Hastaa Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áa ajiłtsoh íizhdoołtahgo bee ha'ahoot'i'. Áłchíní t'óó ha' ałtáádoo t'áa'jiik'e 'íidoołtah. Áłchíní yázhí éí t'áa iyisí t'áa íidoołtah. Naanish bóhoo'aah baa da'ólta' dahólqo doo áádóó hódahgo da'ólta'ígíí dahólqo doo t'áa ałtsoníba áádóó hodahgo ółtaígíí ałdo' bizhneelá nígi át'áo iizhdoołtah.

Ółta' éí hółqódo bilá' asdla'ii yee hadidooníłj'í' áádóó yee bidziildoo binahj'í' bee há adahazt'i'ígíí yá hodisin doo. Díí éí yee ak'i'diitáádoo bee ha'jólníído t'aa áłtsoj'í' k'eh bijiníí doo nááná'la' dóone'é dóó óodlání danilínígíí. Díí binahj'í' t'éí yá kéyah áłhii' sinilígíí t'áadoo iits'á'í ałyił dandl'íí doo.

Ámá dóó ázhé'é éí áłtsé alááj'í' bee bá ahoot'i' bá' áłchíní yaa iidoołtahígíí yee yáh hadoozih.

Naadiin Tsostsid Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áa ajiłtsoh bee há'áhoot'i' t'áa hózhnizinj'í' atah bíłkeehojit'ínígíí bíł iiná azhdoolííł, bina' ach'aaq dóó łahdóó bee ázhdoolwoł bee naas bee idahwiidoo' áłgíí bee ák'ihwiizhdoodl'ííł

T'áa ajiłtsoh bee há áhoot'i' doo ál'íiníí dóó áł'ínígíí bee aa'áhyaago éí heishíí íłłishjání íiyiilaaígíí bizhi' bikáadoo.

Naadiin Tseebíí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áa ajiłtsoh beehá áhoot'i' diné áłáá át'égo dóó nahasdzáán t'áa si'áándéé bibeehazá díí kwé'é bee ha'oodz'ígíí t'áa át'é bee baa' ákohoniidz'íí doo.

Naadiin Náhast'éí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áa ajiłtsoh bíłkéehojit'ínígíí éí łahdóó naanish bee'aká azhdoolwoł t'áa hwozhnizíngo. Díí binahj'í' t'áa' hójizínígíí bee hazhdidoonííł.

Díí bee há ahóót'i'ígíí dóó t'áa hwozhnizinj'í' bee ndoo'nishgo éí t'áa łá'í jínítínigo bee hóhólnííh beehazaan'ii yee hasáníj'í' át'éhígíí, éí binahj'í' baa 'ákóhwiindzin dóó dilzin, nááná'la' bee bá áhoot'i'ígíí dóó t'áa binizinj'í' át'éhígíí, éí bík'ehgo áda' ada' al'ínígíí t'áa ałtsoní diné bá át'é.

Díí adahazt'i'ígíí dóó t'áaniik'eh na'adáhígíí éí díí kéyah ałhii'siníłgíí binyé ályaa éí bibehazaan'ii doo bee ał'aa' á'téedah dooleel.

Tádíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Díí kwe'é ha' oodzi'ígíí éí heit'áo dah nááná'la' kéyah da si'áníígíí doodaii' dahjookahígíí doodaii' łá'jiz'í' éí doo heit'áo dah ha'oodz'ígíí jidoołchqołda.